

'De BNA, dat ben je zelf'

Geen toepasselijker plek voor een interview met Willem Hein Schenk dan de vergaderzaal van de BNA. In dit glazen 'huis' laat de nieuwe voorzitter zich van alle kanten zien. Hij noemt zich een teamspeler, een denker en prater.

—
Tekst Ellen Meijer

Beeld Ineke Oostveen

Zoals dat gaat bij tieners rolde het balletje bij Willem Hein Schenk min of meer toevallig richting Bouwkunde. Hij mocht een keer komen kijken in het bureau van een architect die zijn ouders kenden. De studie bleek een gouden greep door de combinatie van techniek, creativiteit en een druk sociaal leven.

Wat voor type architect heeft dat opgeleverd?

Schenk: 'Niet het creatieve superbrein met als hoogste ideaal z'n eigen naam op de gevel. Mijn interesse ligt in de breedte van het vak. In ontwerpen, maar ook in het proces, de techniek en de condities waarin we ons beroep uitoefenen. Na mijn studie vertrok ik naar Spanje. Dat was begin jaren negentig dé plek. Barcelona organiseerde de Olympische Spelen, Madrid was culturele hoofdstad in 1992. Werk te over en Nederlandse architecten hadden een goede naam. Uiteindelijk ben ik driekwart jaar gebleven. Ik was ongedurig, wilde bouwen. Sindsdien werk ik in Nederland. Steevast bij grote bureaus omdat ik me het meest thuis voel in een team.'

Wie bewonder je?

'Het bijzondere aan Juan Navarro Baldeweg vind ik dat hij behalve architect ook beeldend kunstenaar is. De disciplines zijn voor hem gelijkwaardig, hij zet ze in de praktijk voor elkaar in. De

natuur en de elementen zijn belangrijke thema's. In al zijn werk zoekt hij manieren om licht op een verrassende manier binnen te laten vallen en te laten reflecteren. Misschien intrigeren zijn gedrevenheid en eigenzinnigheid me nog het meest. Met vakmanschap concrete dingen maken vanuit verbeelding, intelligentie en bescheidenheid: fascinerend. Ik heb ervan geleerd dat je kennis en kunde op de juiste manier moet verbinden met de opgave. Als je dat overtuigend doet door de verbeelding aan anderen over te brengen, heb je als architect een positie.'

Waarom wilde je BNA-voorzitter worden?

'Via de BNA zie ik wat er in het vak gebeurt. Bovendien ligt omgaan met mensen in verschillende groepen me goed. Op school wilde ik ook al de aanvoerder van de club zijn.'

Hoe staat het vak er voor?

'Voorheen kreeg de opdrachtgever wat de architect wilde. Hij overlegde wel met aannemers en technisch adviseurs, maar de overtuiging heerste: wij zijn creatief en weten wat goed is. Ik geloof in openheid tussen partijen. Op tijd een aannemer bij het project betrekken, de opdrachtgever uitvragen in plaats van in je eentje ontwerpen. Een preoccupatie met vorm beperkt je blikveld. Communicatie met de opdrachtgever

'Het komt neer op samenwerken en nog eens samenwerken'

is belangrijker geworden. Een goed idee vertalen naar budget, wet- en regelgeving, de ambitie van je opdrachtgever, duurzaamheid. Daar onderscheid je je in deze tijd mee.'

Als welk hoegbeeld zie je jezelf?

'Ik denk niet in zulke termen, maar merk dat anderen zo naar me kijken. De voorzitter zit in een glazen huisje. Ik wil graag dat vakgenoten me zien als iemand die verstand van zaken heeft en helder verwoordt wat hen bezighoudt. Een inhoudelijke autoriteit. Dat vraagt oplettendheid en intensief contact met leden. Maar het kan niet alleen van mijn kant komen. Als mensen vragen wat de beroepsvereniging nou eigenlijk doet, is mijn antwoord: wat draag jij bij? Want de leden maken de BNA. Mijn speerpunt is dat ze de vereniging gebruiken om verder te komen. Charles Leadbeater schijft in We-think over delen met anderen wat je aan het doen bent. Als wij dat ook doen, worden er samen beter van. Architecten hebben in dat opzicht schroom te overwinnen. Ze zijn bang dat iemand hun ideeën pikt. Ik hoop dat grotere bureaus die altijd sceptisch naar de BNA hebben gekeken hun expertise meer gaan delen.'

Hoe zie je de BNA?

'Toen ik hier kwam, wist ik niet precies wat de vereniging allemaal doet. Bijvoorbeeld op het gebied van onderzoek, het analyseren van marktontwikkelingen. De contacten met leden, de lobby in de politiek en de bouwwereld. Ik denk dat architecten meer aan de BNA kunnen hebben dan ze denken. Overigens begrijp ik hun terughoudendheid. De organisatie had een stoffig imago, dat dragen mensen je lang na. Nu ik hier wekelijks ben ervaar ik dat de realiteit veel dynamischer is.'

Wat is je missie?

'Ik wil de verenigingsgeest binnen de branche versterken zodat we aan de maatschappij onze meerwaarde laten zien in de discussie over ruimtelijke kwaliteit. Ook in de bouwkolom kijken mensen steeds meer over de grenzen van hun eigen vak heen. We moeten daarvoor open staan. En beter communiceren met opdrachtgevers. Het komt neer op samenwerken en nog eens samenwerken. De economie dwingt ons ertoe, de markt

vraagt erom en ons product wordt er beter van. Als je aantoonbaar de vaardigheden hebt om mee te denken, nemen ze je serieuzer.'

Wat vind je van opdrachtgevers die architecten selecteren op communicatieve vaardigheden (zie het artikel op pagina 16, red.)?

'In een steeds complexere opdrachtsituatie zijn meer competenties belangrijk dan alleen ontwerpen. Ik ben blij dat opdrachtgevers dat inzien. In de discussie die wij voeren met overheden over het nieuwe opdrachtgeverschap praten we daar ook over. Overigens zit aan de opdrachtgeverskant nog veel risicomijdend en defensief gedrag. De BNA wijst daar op, maar onder druk van de economie schiet iedereen in de stand dat het goedkoop moet.'

Hoe staat de branche ervoor?

'We zijn de helft van de omzet kwijt, dertig procent van de bureau-omvang is vervlogen. Na de aanvankelijke knock-out herpakken we onszelf. De BNA heeft scenario's ontwikkeld met handelingsperspectieven, ik ben benieuwd wat bureaus daarmee doen. Vijftien jaar geleden was ondernemen een vies woord onder architecten, vandaag heb je met een zakelijke kijk een streepje voor. Jonge bureaus zijn op schrale grond groot geworden. Ze werken *lean and mean*, kijken pragmatisch naar het beschikbare budget en maken een product dat niet meer kost dan dat. Het ontbreekt sommige architecten aan drive om expliciet hun product te verkopen. Dat hoefde de afgelopen decennia niet. Je deed waar je goed in was, dan kwamen de opdrachten vanzelf. Bureaus die draaiden op grootschalige woningbouw en kantoren vallen om. Architecten met een breed pakket verliezen wel, maar overleven de crisis. Dan heb je de kleine, flexibele bureaus die slim opereren en niet zo veel omzet nodig hebben. Zij gaan goed. Het beeld is dus wisselend.'

Komen we de crisis te boven?

'Iedereen weet dat het voorlopig niet beter wordt. Alle bouwgerelateerde sectoren krimpen en het macro-economische beeld laat zien dat dat blijvend is. Aan de andere kant verandert het vak. Op termijn komen goede bouwkundigen met architectonisch inzicht terecht bij aannemers en

gemeentes. Dat is inherent aan intensievere samenwerking en nodig om slimmere gebouwen te maken. We moeten dus blijven opleiden, zij het in kleinere aantallen. Van de TU Delft hoor ik dat ze met een numerus fixus minder studenten krijgen die Bouwkunde als parkeerstudie gebruiken. Dan is selecteren misschien niet nodig. Herbestemming blijft voorlopig een belofte. Er zijn allerlei barrières, zoals de waarde van de gebouwen die te hoog in de boeken staat. Veel panden zijn ruimtelijk en constructief ongeschikt voor nieuwe functies. Ook van nieuwbouw kunnen we niet eten met z'n allen. We moeten dus meer kansen creëren.'

Waar zie jij ze?

'De nieuwsgierigheid van architecten maakt hen ideale onderzoekers op programmatisch en technisch vlak. Daarmee kunnen we opdrachtgevers helpen kansen te verkennen. Collega's die in Azië, Brazilië en Rusland zijn geweest, constateren dat daar een enorme opgave ligt. Ik zie mogelijkheden in de verduurzaming van bestaande wijken. Bijvoorbeeld als je naast isoleren programmatische aanpassingen kunt uitvoeren die woningen maatschappelijk duurzamer maken. In het bedrijfsleven liggen kansen als we meer productgericht denken. Architecten kunnen elkaar versterken door op een positieve manier samen te spannen. Daar zet ik mijn kaarten op.'

WILLEM HEIN SCHENK

- geboren in Amsterdam in 1962
 - afgestudeerd in 1988 als architect aan de faculteit Bouwkunde (TU Delft)
 - sinds 1992 in dienst bij Karelse van der Meer Architecten in Groningen, tegenwoordig De Zwarte Hond, partner sinds 1997, directielid sinds 2004
 - diverse maatschappelijke functies, waaronder voorzitter van de Vereniging Vrienden van het Nederlands Architectuur instituut (NAi)
 - sinds 1 september 2011 voorzitter van de BNA
-